

УВОДНИК

Демографске промене у Србији на почетку 21. века наставак су негативних тенденција започетих у последњој деценији 20. века, које су значајно подстакнуте политичким и друштвено-економским процесима. Оне су обележене изразитом депопулацијом, слабљењем демографских потенцијала и старењем становништва. Неравномерност у просторном размештају становништва (драстично пражњење сеоских и неразвијених подручја) и старосна структура становништва значајно утичу на неравномерни развој Србије. С друге стране, долази до неконтролисаних урбанизације и ширења градова. Који су узроци и последице ових појава и која су могућа решења теме су којима се баве аутори радова у овом броју часописа.

Различити аспекти одрживог просторног и урбанистичког планирања и одрживе изградње највише окупирају ауторе који, из броја у број у овом часопису, објављују резултате својих истраживања.

Један од основних принципа одрживог развоја свакако је интегрално планирање које повезује четири развојна сектора: економију, друштво, животну средину и институционални развој. У оквиру урбане регенерације значајна је повезаност стручњака са локалном самоуправом. Резултати рада у овој области у доброј мери зависе од организационо-комуникационих капацитета локалне заједнице. Формирањем модела за мерење капацитета локалних самоуправа за интегралну урбану регенерацију остварује се идеја ефикасног урбанистичког планирања. Критеријуми одрживе изградње као део методологије вредновања зграда већ се увелико примењују, како у иностраној, тако и у домаћој пракси. Ова методологија се спроводи путем различитих система сертификације и сложених механизма процене који укључују бројне критеријуме одрживости, како еколошке, тако и економске и друштвене. Она је заснована на својствима која доприносе побољшању одрживих карактеристика бројних аспеката проблематике грађења, међу којима су: уштеда енергије и воде, еколошка равнотежа грађене средине, квалитет непосредног окружења, итд.

Истраживања, анализе, расправе на тему становања и организације стана у вишепородичним стамбеним зградама су многобројне. У научној литератури појам „београдски стан” означен је као креативан и аутентичан тип организације стана у вишепородичном и колективном становању. Међутим, овај појам још увек није довољно истражен и објашњен. У раду објављеном у овом броју часописа аутори износе резултате својих истраживања чији је циљ да се потврди теза о постојању аутентичних концепција београдског стана у одређеним периодима. Аутори сматрају да је основна карактеристика „београдског стана” тежња ка формирању централног простора који се користи за породична окупљања, што представља важан део српске традиције.

Мила Пучар

Demographic changes in Serbia in the early 21st century are the continuation of negative trends from the last decade of the 20th century fueled by political and socioeconomic processes. They are characterized by a marked depopulation, weakening of demographic potentials and ageing. Non-uniform population spatial distribution (depopulation of rural and underdeveloped areas) and age structure have a significant influence on imbalanced development in Serbia. On the other hand, this has led to uncontrolled urbanization and expansion of cities. Authors of papers published in this issue of the Journal deal with causes and consequences of these phenomena and possible solutions. Different aspects of sustainable spatial and urban planning and sustainable construction are topics which preoccupy the authors, who regularly publish their research results in this Journal. Integrated planning which links four development sectors: economy, society, the environment and institutional development, is certainly one of the main principles of sustainable development. Linking professionals with local self-government within urban regeneration is important. Results of papers in this field depend to a large extent on organizational and communication capacities of local community. The idea about an efficient urban planning is achieved by creating models for measuring capacities of local communities for integrated urban regeneration.

EDITORIAL

Sustainable construction criteria as a part of methodology for evaluating the buildings are widely used in both foreign and domestic practices. This methodology is implemented through different certification systems and complex assessment mechanisms which include numerous sustainable criteria, both environmental and economic and social ones. It is based on features which contribute to improving sustainable characteristics of a number of aspects of problem area of construction, amongst which water and energy savings, ecological balance in the built environment, quality of immediate environment, etc.

There is a plethora of research, analyses and discussions about housing issue and organization of apartments in multifamily residential buildings. The concept of “Belgrade apartment” is designated in scientific literature as a creative and authentic type of apartment organization in multifamily and collective housing. However, this concept has not been sufficiently explored and explained yet. In papers published in this issue, the authors present their research results with the aim to confirm the thesis on the existence of authentic concepts of Belgrade apartments in certain periods of time. In the opinion of authors, the tendency to the formation of a central space for family gatherings, which is an important part of Serbian tradition, is the main characteristics of “Belgrade apartment”.

Mila Pucar